

ข้อควรระวัง ในการจ้างเหมาค่าแรง (Sub – contract)

พรเทพ ทวีกาญจน์
นักกฎหมาย



เมื่อสภาพสังคม เศรษฐกิจ และอุตสาหกรรมเจริญขึ้น ประกอบกับความต้องการของหน่วยงานธุรกิจที่จะต้องลดค่าใช้จ่ายด้านต่าง ๆ รวมทั้งค่าใช้จ่ายด้านพนักงาน ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่งานสูงสุดของธุรกิจ ซึ่งวิธีการหนึ่งเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว คือ การจ้างเหมาค่าแรง หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ซับคอนแทรค (sub-contract) การจ้างในลักษณะนี้ จะเป็นการแก้ปัญหาให้กับผู้ประกอบการที่ไม่ต้องการที่จะสรรหาแรงงานจำนวนมากด้วยตนเอง ซึ่งปัญหาในการสรรหาคนเป็นปัญหาอย่างหนึ่งของผู้ประกอบการ เมื่อไม่ต้องการมีปัญหาในส่วนนี้ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะว่าจ้างลูกจ้างที่เป็นซับคอนแทรค (sub-contract)

ดังนั้น ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการต่อลูกจ้างรับเหมาค่าแรงงานนั้น จะจำกัดอยู่เพียงเฉพาะสิทธิ และหน้าที่ตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานเท่านั้น จะไม่รวมถึงสิทธิ และหน้าที่ตามกฎหมายแรงงานอื่น ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายแรงงานสัมพันธ์ หรือกฎหมายวิธีจัดตั้งศาลแรงงาน และพิจารณาคดีแรงงานแต่อย่างใด

ลูกจ้างรับเหมาค่าแรงงานจึงไม่มีสิทธิฟ้องเรียกร้องค่าเสียหายจากการเลิกจ้างไม่เป็นธรรม หรือยื่นข้อเรียกร้องเพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพการจ้าง ต่อผู้ประกอบการ และผู้ประกอบการไม่ต้องรับภาระหน้าที่ตามกฎหมายแรงงาน ที่เกี่ยวกับการจ่ายเงินเข้าสู่กองทุนเงินทดแทนหรือกองทุนประกันสังคม หรือตามกฎหมายอื่น ๆ ที่นายจ้างต้องรับผิดชอบต่อลูกจ้าง แต่ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ มักจะไม่ทราบว่าการจ้างเหมาแรงงานนั้นตนเองจะมีความผูกพันทางกฎหมายกับลูกจ้างรับเหมาค่าแรงอย่างไร

ซึ่งตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2563 มาตรา 11/1 บัญญัติไว้ว่า “ในกรณีที่ผู้ประกอบการมอบหมายให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นผู้จัดหาคนมาทำงาน อันมิใช่การประกอบธุรกิจจัดหางาน โดยการทำงานนั้นเป็นส่วนหนึ่งส่วนใดในกระบวนการผลิตหรือธุรกิจในความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ และโดยบุคคลนั้นจะเป็นผู้ควบคุมดูแลการทำงานหรือรับผิดชอบในการจ่ายค่าจ้าง ให้แก่คนที่มาทำงานนั้นหรือไม่ก็ตาม ให้ถือว่าผู้ประกอบการเป็นนายจ้างของคนที่มาทำงานดังกล่าว” วรรคสอง “ให้ผู้ประกอบการดำเนินกิจการ ให้ลูกจ้างรับเหมาค่าแรงที่ทำงานในลักษณะเดียวกันกับลูกจ้างตามสัญญาจ้างโดยตรง ได้รับสิทธิประโยชน์ และสวัสดิการที่เป็นธรรมโดยไม่เลือกปฏิบัติ”

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากข้อกำหนดในวรรคแรก จะเห็นได้ว่า ประการแรก ที่จะต้องพิจารณาก็คือ ผู้ประกอบการประกอบธุรกิจหลักประเภทใด ไม่ใช่งานที่มีผลต่อการผลิตหรือธุรกิจโดยอ้อม การแปลความหมายของคำว่า “ธุรกิจหลัก” เป็นอย่างไรนั้น **จะต้องตีความอย่างเคร่งครัดด้วย เพราะกฎหมายมาตรานี้เป็นการเพิ่มภาระหน้าที่ให้กับผู้ประกอบการ ที่จะต้องดูแลลูกจ้างรับเหมาค่าแรงที่ทำงานเช่นเดียวกับลูกจ้างตรงของผู้ประกอบการ เสมือนว่าเป็นลูกจ้างของตนเอง** หากผู้ประกอบการว่าจ้างผู้ให้บริการรับเหมาแรงงาน เพื่อส่งลูกจ้างรับเหมาค่าแรงมาทำงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตหรือธุรกิจในความรับผิดชอบของผู้ประกอบการแล้ว เช่น ผู้ประกอบการว่าจ้างบริษัทรับจ้างทำความสะอาด ให้ส่งแม่บ้านมาทำความสะอาดสถานประกอบการ หรือผู้ประกอบการว่าจ้างบริษัทรักษา



ความปลอดภัยให้ส่งพนักงานรักษาความปลอดภัยมาปฏิบัติหน้าที่ ณ สถานที่ประกอบกิจการของผู้ประกอบกิจการแล้ว กรณีเช่นนี้ **ไม่ถึงว่าผู้ประกอบกิจการเป็นนายจ้างของแม่บ้าน และ/หรือ พนักงานรักษาความปลอดภัยนั้น เพราะงานที่บุคคลดังกล่าว ปฏิบัติหน้าที่นั้นไม่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตหรือธุรกิจ ในความรับผิดชอบของผู้ประกอบกิจการ**

แต่หากเป็นการจ้างเหมาแรงงานเข้ามาทำงานในตำแหน่ง ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตหรือธุรกิจของผู้ประกอบกิจการแล้ว ลูกจ้าง เหมาค่าแรงเหล่านี้จะถือเป็นลูกจ้างของผู้ประกอบกิจการไปโดย ผลของกฎหมายทันที ซึ่งก็หมายความว่า ผู้ประกอบกิจการจะเป็น นายจ้างร่วมกับผู้ให้บริการรับเหมาแรงงาน จะต้องร่วมรับผิดชอบ กับผู้ให้บริการรับเหมาแรงงาน ในการปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครอง แรงงานต่อลูกจ้างรับเหมาค่าแรงด้วย ดังคำพิพากษาที่ได้ตัดสิน เป็นแนวปฏิบัติดังนี้

คำพิพากษาศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษที่ 285-288/2561 ศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษแผนกคดีแรงงานตรวจ สำนวนประชุมปรึกษาแล้ว ปัญหาต้องวินิจฉัยอุทธรณ์ของโจทก์ ทั้งสี่ คดีมีเพียงประการเดียวว่า จำเลยที่ 1 ถือเป็นนายจ้าง ของโจทก์ทั้งสี่ และต้องดำเนินการให้โจทก์ทั้งสี่ได้รับสิทธิ ประโยชน์และสวัสดิการที่เป็นธรรมในฐานะลูกจ้างรับเหมาค่าแรง แก่โจทก์ทั้งสี่ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 มาตรา 11/1 หรือไม่ เห็นว่า บทบัญญัติมาตราดังกล่าวเพิ่มขึ้น เพื่อให้ผู้ประกอบการมีหน้าที่ปฏิบัติต่อลูกจ้างเหมาค่าแรง เสมือนเป็นลูกจ้างของตนเอง และให้ความคุ้มครองลูกจ้างรับเหมา ค่าแรงที่ทำงานในลักษณะเดียวกับลูกจ้างตามสัญญาจ้างโดยตรง

และให้ได้รับสิทธิประโยชน์ และสวัสดิการที่เป็นธรรมโดยไม่เลือก ปฏิบัติเช่นเดียวกับลูกจ้างตามสัญญาโดยตรง

แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นการเพิ่มภาระหน้าที่แก่ ผู้ประกอบกิจการ ในการตีความมาตราดังกล่าว จึงต้อง ตีความโดยเคร่งครัดก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทั้งสองฝ่าย ดังนั้น การทำงานอันเป็นส่วนหนึ่งส่วนใดในกระบวนการผลิตหรือ ธุรกิจในความรับผิดชอบของผู้ประกอบกิจการ **ต้องเป็นงานหลัก เท่านั้น มีชิ้นงานที่มีผลต่อการผลิตหรือธุรกิจโดยอ้อม** อันเป็น หลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการตีความ และเป็นธรรมแก่ทั้งสองฝ่าย

เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า จำเลยที่ 1 ทำสัญญาจ้างจำเลยที่ 2 ให้บริการงานทำความสะอาดสำนักงาน ทำงานสวน งานธุรการ ทั่วไปงานรับส่งพนักงาน และเอกสารให้แก่จำเลยที่ 1 ตามสัญญา บริการรับเหมา แต่จำเลยที่ 2 จ้างจำเลยที่ 3 ให้จัดส่งโจทก์ทั้งสี่ ไปทำงานขับรถให้แก่จำเลยที่ 1 จำเลยที่ 1 จึงเป็นผู้ประกอบ กิจการ มอบหมายให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นผู้จัดหาคนมาทำงาน อันมิใช่การประกอบธุรกิจจัดหางาน ส่วนการทำงานของโจทก์ทั้ง สี่สี่นั้น เมื่อศาลแรงงานกลางได้วินิจฉัยถึงการประกอบธุรกิจ ของจำเลยที่ 1 ไว้ชัดเจนแล้ว การทำงานของโจทก์ทั้งสี่จึงเป็น ให้บริการ และอำนวยความสะดวกแก่พนักงาน และครอบครัว ของพนักงานจำเลยที่ 1 ไม่ได้อยู่ในความหมายของคำว่ากิจการ ปิโตรเลียม ซึ่งหมายความว่า การสำรวจ ผลิต เก็บรักษา ขนส่ง ขาย หรือจำหน่ายปิโตรเลียม ตามคำนิยามในมาตรา 4 แห่ง พระราชบัญญัติปิโตรเลียม พ.ศ. 2514 ซึ่งเป็นกิจการของจำเลยที่ 1 แต่อย่างใด การทำงานของโจทก์ทั้งสี่จึงไม่ใช่งานหลักแต่เป็น เพียงการทำงานที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจของจำเลยที่ 1 โดยทางอ้อม การทำงานของโจทก์ทั้งสี่จึงไม่อาจถือได้ว่าจำเลยที่ 1 เป็นนายจ้าง โจทก์ทั้งสี่ จำเลยที่ 1 จึงไม่ต้องดำเนินการให้โจทก์ทั้งสี่ได้รับ สิทธิประโยชน์ และสวัสดิการตามมาตรา 11/1 วรรคสอง ที่ศาล แรงงานกลางวินิจฉัยมานั้น ศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษเห็นพ้อง ด้วย อุทธรณ์โจทก์ทั้งสี่ฟังไม่ขึ้น

บทสรุปส่งท้าย จากคำพิพากษาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการ ทำงานอันเป็น “ส่วนหนึ่งส่วนใดในกระบวนการผลิตหรือธุรกิจใน ความรับผิดชอบ” ของผู้ประกอบกิจการต้องเป็น “งานหลัก” เท่านั้น เมื่อการทำงาน “ขับรถประจำตำแหน่งผู้บริหาร หรือขับรถรับส่ง พนักงาน” ไม่ได้อยู่ในความหมายคำว่า “กิจการปิโตรเลียม” การ ทำงานของลูกจ้าง จึงไม่ใช่งานหลักแต่เป็นเพียงการทำงานที่ ส่งผลกระทบต่อธุรกิจของผู้ประกอบกิจการโดยทางอ้อม จึงไม่อาจถือได้ ว่าผู้ประกอบกิจการเป็นนายจ้างตามมาตรา 11/1 วรรคหนึ่ง